

A KITELJESEDETT HAGYOMÁNY

Hagyományok Háza – Budai Vigadó

Építész:

Nagy Csaba,
Pólus Károly,
Benedek
Botond, T.
Major
Krisztina

Szeretjük a helyzetet folyamatában látni, gondolván, hogy ezzel teljesebb a kép, biztosabb a vélemény. Legyen most is így, kezdjük az elején, pontosabban a 19. század végén, 1896-ban, mikor a győztes pályázatot követően Kallina Mór és Árkay Aladár megbízást kapott az épület megtervezésére. [1][2] A monumentális, kétemeletes belsőudvaros neoreneszánsz-eklektikus épület a budai polgárság palotája, a Pesti Vigadó ellenpontja kívánt lenni. A földszinten nagyvendéglő, kávéház. A díszlépcsőn át az első emeletre jutva bálterem, mellette a Budai Polgári Kör termei és lakások. A korabeli képek idilli hangulatot tükröznek, a valóságban azonban az élet, mondjuk úgy, elég hullámzó volt, amit a sűrűn cserélődő vendéglősök sora is jelez.

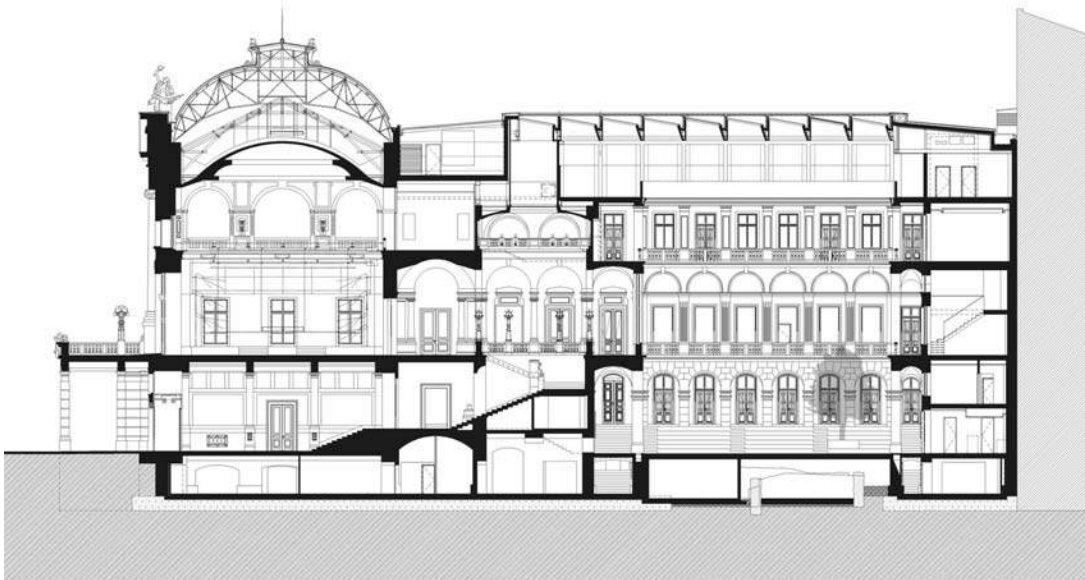
A II. világháború ezt a házat sem kímélte, délnyugati sarka belövést kapott, szobrai megsemmisültek. A szűkös helyreállítások után a bejárati portikuszt elbontották, a homlokzatot igénytelen formában stabilizálták. Az épület új nevet és funkciót kapott. Hagyományok Háza

lett, a Magyar Állami Népi Együttes, műhelyek, könyvtár, archívum otthona. [3] A hetvenes években közbelső vasbeton födémeket építettek, a tereket földarabolták. 2007-ben került sor a homlokzat, [4] 2018-ra pedig a teljes épület felújítására.

Nézzünk hát körül, mi is történt. Kívülről semmi különös, csak mintha kicsit megmosdatták volna az épület arcát, a nyakkendő, a nyílászárókat, helyreigazították, és a tetőre sem kerültek ablak-gépészet fejdíszek. Belépve azonnal szembetalálkozunk az építészeti koncepcióval: diszkrét műemléki helyreállítás, illeszkedő kortárs elemekkel. A diszkrét alatt az értéktisztelést, az érték-elemzést és az értékteremtést értem. Az előcsarnok és a díszlépcsőház szerencsésen átvészelte az elmúlt több mint száz évet. Itt nem kellett sokat tenni, de a tojáshejtörtfehér falszínnek és az új, olívaöld színű információs pultoknak köszönhetően két domináns belsőépítészeti elem jelent meg. A földszinti oldalsó szárnyakban aztán volt mit tenni. Kibontották az utólagos vasbeton födeme-

Az impozáns főhomlokzat

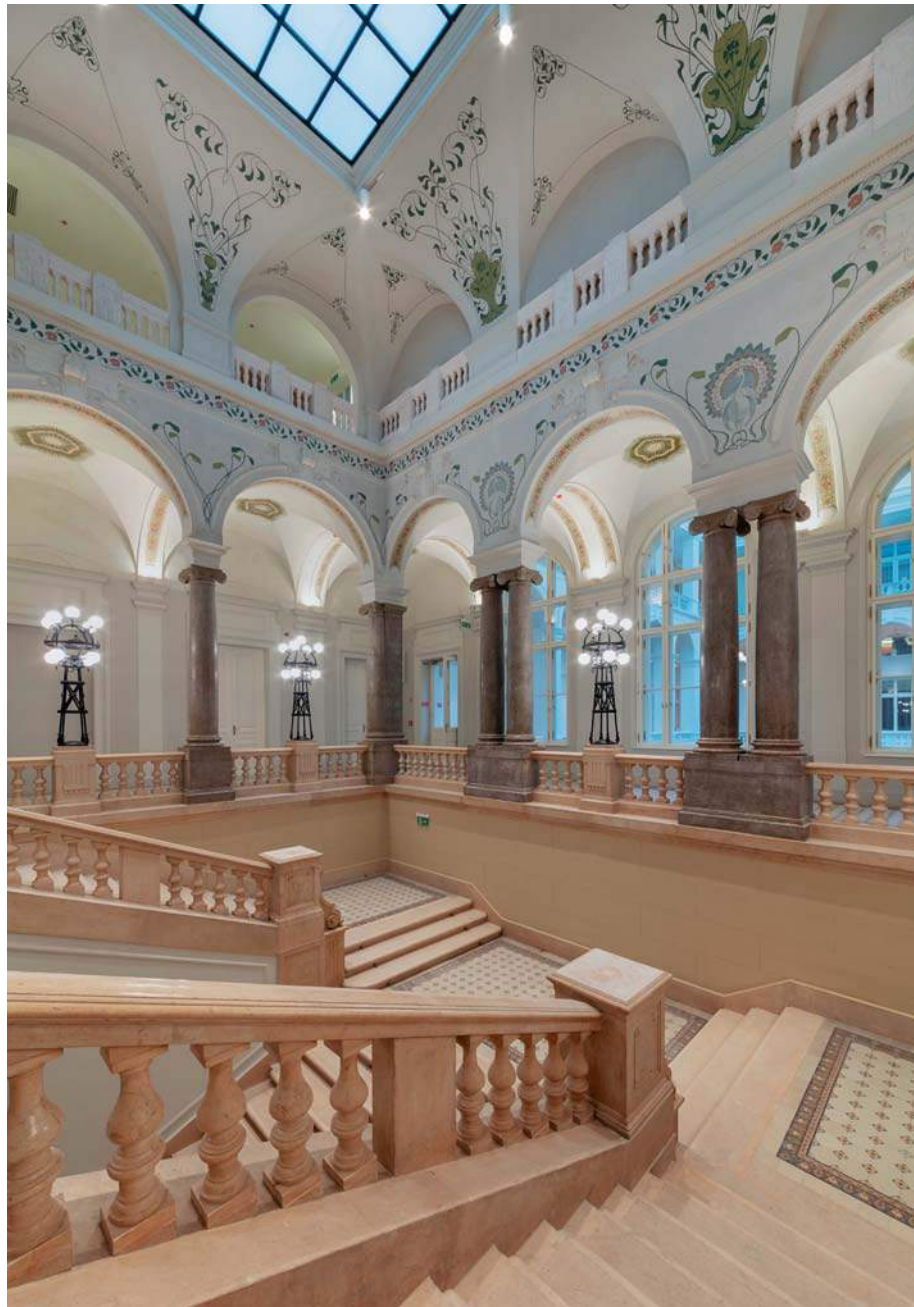

Az épület hosszmetsete a fedett udvaron keresztül

A színházterem-bálszínházterem a mobil nézőtérrel (belső kép)

A lépcsőház az újraértelmezett díszítőfestéssel

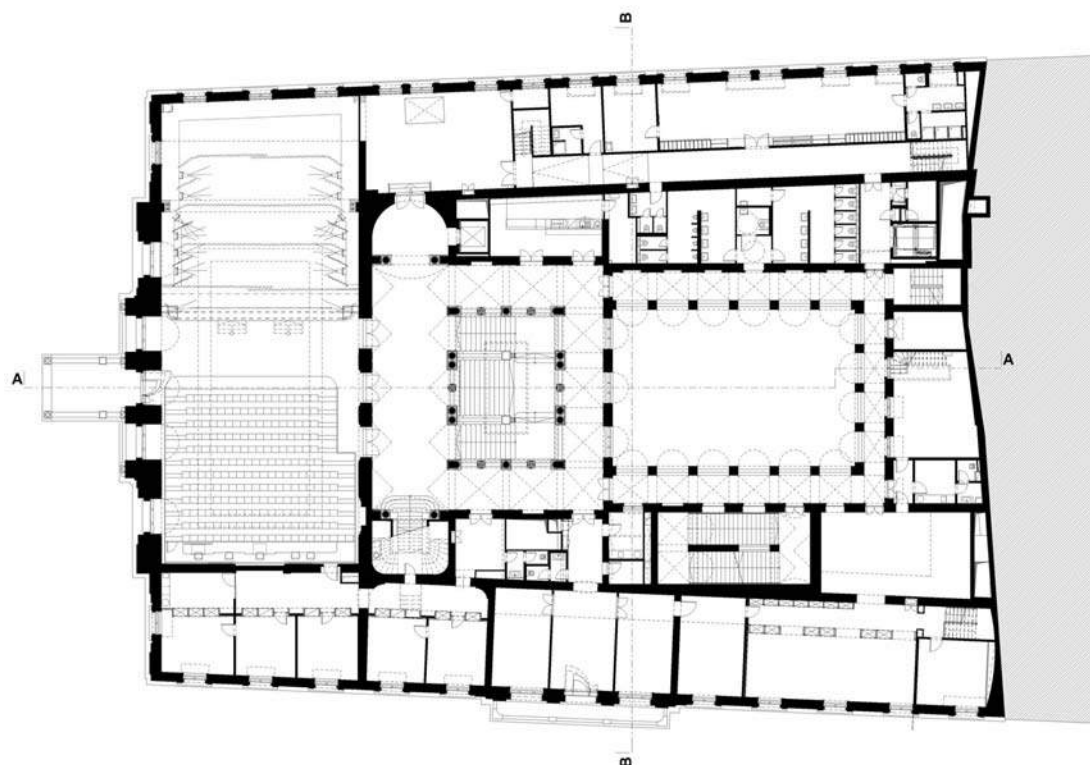

ket, a terek újjáéledtek. Az impozáns díszlépcsőház kelően felkészíti a lelket arra, hogy az épület legfontosabb terébe lépjünk. A díszterem eredetileg bálszínházterem, majd koncertterem volt, aztán a II. világháború után színpados előadóterem lett belőle, állandó színpaddal, ferde padozatos nézőtérrel. Ez a tér élt az emlékezetemben, és amikor beléptem, úgy éreztem, nem ugyanott vagyok, ahol korábban már jártam. Ez a helyreállítás egyik legnagyobb bravúrja. Az eredeti bálszínházterem funkciója, amelyre ismét igény van, és a korszerű színpad-nézőtér használat egy helyen. A megoldáshoz szükség volt egy grandiózus statikai kiváltásra, hogy az Iskola utcai részt a színpadhoz lehessen kapcsolni. Ezáltal a színpadot egy axissal

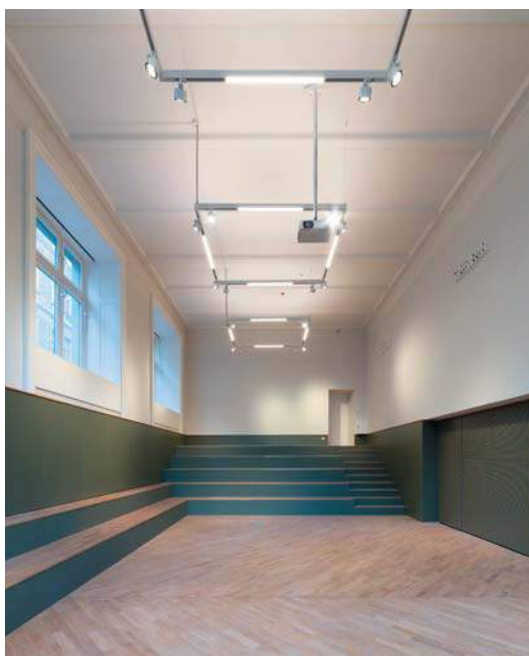
Irodalom / References

- [1] Dercsényi, Balázs: *Árkay Aladár*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.
- [2] Dr. Aczélné Halász, Magda: „Kallina Mór és Árkay Aladár építésze”, *Szín – Közösségi Művelődés*, Vol 12, No 6 (2007), pp 6–8.
- [3] Sebő, Ferenc: „A Népművészeti Intézet a Hagyományok Házáig”, *Szín – Közösségi Művelődés*, Vol 12, No 6 (2007), pp 19–21.
- [4] Déry, Attila – Nagy, Csaba: „A Budai Vigadó épületének felújítása 2006-2007”, *Szín – Közösségi Művelődés*, Vol 12, No 6 (2007), pp 16–18.

A földszinti alaprajz

A visszafogott kifestés részlete

Az Iskola utcai próbaterem

hátrébb lehetett tolni, a tér mintha föllélegzett volna, a mobil nézőtér-lelátó beépítésével pedig a báltermi funkció is realitássá vált. A termet uraló egységes falszint a stukkóknál kevéske aranyozás gazdagítja, a belsőépítészeti elemek, a színpad, a mobil nézőtér, a függönyök a már természetesnek tűnő olívizöld színt kapták.

A második emeleti irodaszinten át továbbhaladva jutunk el az épület nagy nyereségéhez, az új beépített tetőtéri szintre. Ide az oly szükséges próbatermek kerültek. Az Iskola utcai oldalon a homlokzati párkány, a Fő utca felől pedig a balusztrád mögötti tetőterasz sávja biztosítja a bevilágítást, szellőzést. Mindezt ugyan tiltaná a világörökségre hivatkozó erőltetett és értelmetlen regula, de itt az értelmes építész javaslat és a megértő műemléki hatóság győzött. És akkor még az udvar. Mintha Kallina Mór előre gondolt volna arra, hogy egyszer majd jön Nagy Csaba, akinek jól jönne, ha az udvar le lenne fedve. Bizonyára így történt, mert az udvar felé néző folyosók a felértékelődött fedett udvar magától értetődő részévé váltak. Különösen azért, mert az Iskola utca magasabb szintje miatt itt egy alagsori szint kapcsolódik az udvarszinthez -, szinte ajánlkozva, hogy eléje kerülhet valami. Mondjuk, egy kis lelátószerű építmény, amittől az udvar már nem is udvar, inkább valami különleges köztes tér, ahol lehetnek előadások is, meg szünet is.

Aki leül itt egy kis időre, akár a kint vagy a bent nagy filozófiai dilemmáján is töprenghetne, ám az építész anyag eleganciával érvényteleníti a kérdést. Hirtelen felindulásból úgy éreztem, nincs is szükség filozófiára, ne

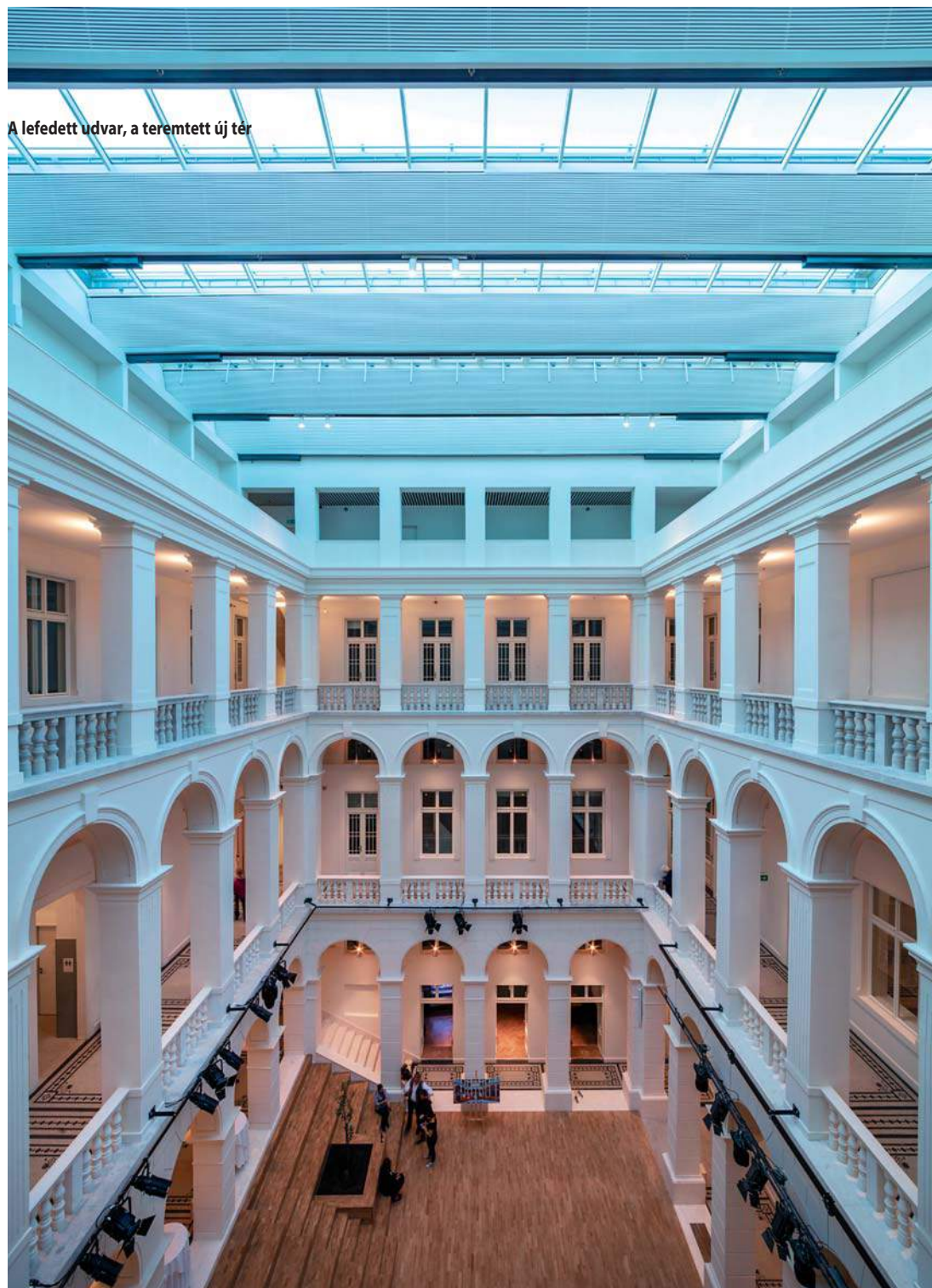
adj' Isten dogmára, ha van építészet. Egyszerűen mosolygós ez a tér. És akkor zeneszó csendült fel a nagyteremből. Igen, a Gúzsba kövte előadás főpróbája. A táncosok kezdetben nehezen mozogtak, a rájuk tekert kenderkötél korlátozta a táncot. És akkor jött a varázsló, kicsit megoldotta a köteleket, és a tánc életre kelt, a kötél már nem szorított, inkább a ruha részévé, díszévé vált, a táncosok egyre jobban élvezték a helyzetet, fergetegesbe váltottak, a végén pedig az új nézőtér felcsattant az első taps, az ott ülő néhány ember első tapsa.

A másnapi lapokban a szigorú kritikusok majd megfejtik, hogy ez a táncjáték az épület megújulásának a darabja. A táncot, az életet erősen szorította a kötél, az épület szűkre szabott lehetősége, aztán jött az építés, és varázsló képében megoldotta a köteleket, a feladato-

kat, hogy így már szabadabb lehessen az élet, felszabadultabb a tánc. Azt is leírják majd, ami nehezükre szorított esni, hogy ez egy nagyon jó darab, aminek sokan fognak itt még tapsolni. Mindez meg fog jelenni a lapokban, a médiában, az egyik jelentős építészeti folyóiratban biztosan. Együtt örülhetünk a kiteljesedett hagyományoknak.

Nagy Gábor

Utóirat: Kallina Mórna van még egy épülete, itt a közelben, a várban: a Honvéd Főparancsnokság épülete. A sikertelen pályázatok, tervek és ellentervek után egyszerűen meg kellene bízni Nagy Csabát, tervezze meg a jövőjét annak az épületnek is. Bízni kellene abban, aki már bizonyított.

A lefedett udvar, a teremtet új tér

- Építész:** Nagy Csaba, Pólus Károly, Benedek Botond, T. Major Krisztina (Archikon Építésziroda)
- Építész munkatársak:** Botos András, Chvalla Diána, Long Yining, Mészáros Eszter, Várhidi Bence
- Építető:** Hagyományok Háza
- Belsőépítész:** Göde András, Kéry Balázs (Kroki Kft.), Berecz Tamás, Batári Attila (B+B Műterem Kft.), T. Major Krisztina, Long Yining (Archikon Kft.)
- Díszítőfestés:** Herling Zsuzsanna Kőszobrász, terrazzo restaurátor: Kelecsényi Gergely (AlaKart Kft.)
- Tartószerkezet:** Cséfalvay Gábor, Szaniszló Gábor, (Tetra Plan Kft.)
- Épületgépészet:** Terék Tamás, Bukovics János(G&B Plan Kft.)
- Épületvillamosság:** Rajkai Ferenc, Sándor Dávid (HungaroProject Mérnökiroda Kft.)
- Tűzvédelem, tűzjelző rendszer:** Decsi György (Fireeng Kft.)
- Sprinkler rendszer:** Bánó Gergely (Piro-plan Kft.)
- Épületszerkezet, szigetelés:** Czégeni Csaba (Bala Terv Bt.)
- Konyhatechnológia:** Kuruczné Szabolcs Gizella (Design Stúdió Kft.)
- Felvonó:** Nagy Sándor
- Színház-technológia:** Szabó-Jilek Iván (Szabó-Jilek Kft.)
- Hatásvilágítás:** Tatárek Péter (Lisys Projekt Kft.)
- Hatáshang:** Molnár Ferenc (Lisys Projekt Kft.)
- Építészeti akusztika:** Borsiné Arató Éva, Borsi Gergely (Arató Akusztikai Kft.)
- Zaj- és rezgésvédelem:** Fűrjes Andor (Aqrata Akusztikai Mérnöki Iroda Kft.)
- Kivitelező:** Épkar Zrt.
- Főépítészvezető:** Pandur Gábor
- Fotó:** Bujnovszky Tamás